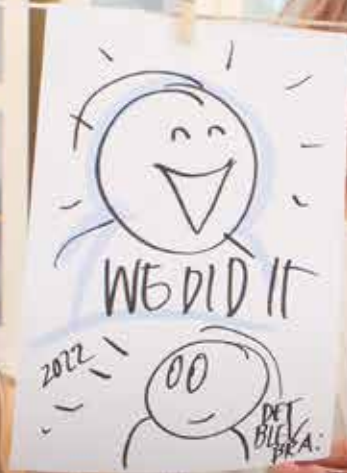

Våra strategiska val för en livskraftig planet

Strategisk plan 2023-2030

 NATURHISTORISKA
RIKSMUSEET

Naturhistoriska riksmuseet på väg mot 2030

Gundela Pettersson,
chef för avdelningen
publik verksamhet

Pär Rådling,
chef för avdelningen
verksamhetsstöd

Lisa Månsson,
överintendent

Sebastian Kvist,
chef för avdelningen
forskning och samlingar

Naturhistoriska riksmuseets ledningsgrupp

Förord

Från dåtid till framtid med omtanke och handlingskraft

Vår omvärld är i ständig förändring. Vi behöver vara rustade för att hantera allt från pandemi, klimatförändringar och ekonomisk oförutsägbarhet till krig i vårt närområde. För att ge oss själva förutsättningar för en trygg och framgångsrik verksamhet måste vi vara flexibla och samtidigt eftertänksamma, visa handlingskraft både enskilt och tillsammans med andra. Min förhoppning är att denna strategiska plan och den rika verksamhet som den beskriver, tecknar en bild som både fascinerar och inspirerar. Det är med stolthet jag kan konstatera att den presenterar hur vi genom ett gediget kunskapsbygge, engagerande aktiviteter och med en saklig röst i samhället ska bidra till en rörelse mot en livskraftig planet.

Naturhistoriska riksmuseet grundades 1819 och har anor från ännu längre tillbaka. 1739 gjordes den första donationen till Kungliga vetenskapsakademins naturaliesamlingar och 1786 började samlingarna att visas för allmänheten. Det är över 200 år av naturvetenskaplig och publik verksamhet. Att museet genom sekler har presenterat storslagen biologisk mångfald från världens alla hörn har lett till smeknamnet "Naturens palats", och en minst lika passande benämning skulle vara "Naturens väktare". Grunden till detta finner jag i att museet har världens äldsta miljöprovbanks och har sedan 1960-talet bidragit med avgörande kartläggning av miljögifter som exempelvis DDT, PCB eller det

mer samtida PFAS. Den största och mest genomgripande utmaningen står vi dock inför idag. Naturhistoriska riksmuseets vision är en livskraftig planet, men flera grundläggande ekosystem är nu i gungning.

Vår myndighets engagemang och kontinuerliga forskning kring jordens utveckling och biologiska mångfald är viktiga pusselbitar i de stora frågor som vårt samhälle står inför. I vår instruktion står det att vi ska "verka för att öka förståelsen för och ge perspektiv på frågor inom myndighetens verksamhetsområde, främst när det gäller långsiktiga effekter på den biologiska mångfalden, miljön och landskapet".

Den biologiska mångfaldens utsatta situation är en utgångspunkt för Naturhistoriska riksmuseets strategiska plan för åren 2023-2030. En annan är de nya möjligheter som teknikutveckling och digitalisering innebär för hur vi kan arbeta med våra samlingar, bedriva forskning, jobba med publik verksamhet och för våra arbetssätt. Förändring tar tid och här blickar vi åtta år in i framtiden och har siktet inställt på samma år som de globala hållbarhetsmålen inom Agenda 2030. En unison kraftsamling behövs och i denna skrift presenterar vi våra strategiska val för en livskraftig planet.

Välkommen att ta del av dessa och slå följe på en gemensam resa!

Lisa Månsson
Överintendent och chef för Naturhistoriska riksmuseet

Visionen

Ledstjärnan som vi ständigt strävar mot:

Vår vision är en livskraftig planet

Uppdraget

Som en myndighet under Kulturdepartementet har Naturhistoriska riksmuseet ett uppdrag. Här är en sammanfattning av det. Uppdraget beskrivs i sin helhet i vår förordning och instruktion (2007:1176).

- Naturhistoriska riksmuseet har till uppgift att främja intresset, kunskapen och forskningen om universum, jorden och livets utveckling samt biologisk mångfald, människans biologi, miljö och landskap.
- Vara en angelägenhet för alla människor i samhället.
- Vårda, vetenskapligt bearbeta och berika de samlingar som anförtrotts myndigheten.
- Bedriva pedagogisk och publik verksamhet.
- Ge perspektiv och öka förståelsen för frågor inom ämnesområdet, främst när det gäller långsiktiga effekter på den biologiska mångfalden, miljön och landskapet.
- Ansvara för pollenövervakningen i Sverige.
- Bedriva forskning och bistå andra myndigheter.
- Verka för ökad kunskap grundad på forskning och samverka med andra.

Vilka vi är och vill vara

Naturhistoriska riksmuseet – det forskande museet som visar vägen

Vår fantastiska planet är i ständig förändring och har under många miljoner år anpassat sig efter ändrade förutsättningar. Vi människor har satt allt liv på jorden i ett allvarligt läge, där artdöd och snabba klimatförändringar riskerar att slå ut ekosystem som vi är helt beroende av. För att tillsammans kunna påverka utvecklingen och göra rätt saker behöver vi gedigen kunskap, grundad i forskning.

Naturhistoriska riksmuseet är en statlig myndighet och har i över 200 år samlat in föremål och data, bedrivit forskning om livet på jorden och delat kunskap. Med ett brinnande engagemang för vår planet och vår gemensamma framtid söker vi svar på livets avgörande frågor. Vi är i forskningens framkant inom kartläggning av biologisk mångfald, spårning av miljögifter i

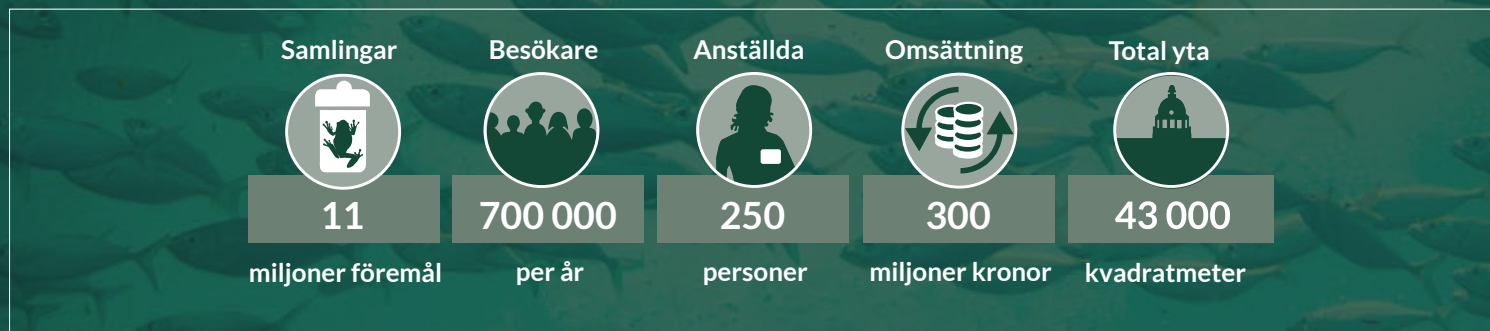
naturen och analys av förhistoriskt DNA. För att förstå vår planet, bildandet av kontinenter och livets uppkomst och utveckling tillämpar vi banbrytande metoder.

Genom vårt arbete i Sverige och runt om i världen har vi samlat in miljontals fossil, växter, djur, svampar och mineral. Våra samlingar är ett fantastiskt vetenskapligt arkiv över miljontals år av biologisk mångfald och används av museets forskare så väl som av forskare världen över.

All vår forskning och vårt engagemang delar vi med oss av till beslutsfattare, andra myndigheter och till alla som besöker oss digitalt och på museet. Varje år möter vi tusentals elever och lärare både online i deras klassrum och på museet.

I utställningarna, Cosmonova och i aktiviteter på museet skapar vi delaktighet som leder till insikter och förståelse för vår planet. Vårt mål är att genom forskning och publik verksamhet visa vägen till ökad kunskap och handlingskraft, för att vi tillsammans ska kunna bidra till en hållbar och ljus framtid.

Myndigheten i siffror

Jonas Hagström, paleontolog

Cecilia Larsson, paleontolog

Strategiska målområden

En förutsättning för att skapa förändring är att kunna beskriva vad vi vill uppnå. Vi har valt att dela upp vår omfattande verksamhet i sex strategiska områden. På följande sidor beskriver vi vad vi vill uppnå under perioden 2023-2030 genom sex målbilder med tillhörande effektmål.

Målområde 1. Samlingar

Välbevarade samlingar tillgängliga för alla.

Målområde 2. Forskning

Forskning om vår jord och dess biodiversitet i kunskapens framkant.

Målområde 3. Naturövervakning

Hälsosamma livsmiljöer för bevarad biologisk mångfald.

Målområde 4. Besöksmål

En engagerande helhetsupplevelse i alla delar.

Målområde 5. Nationellt genomslag

Publik verksamhet för hela Sverige.

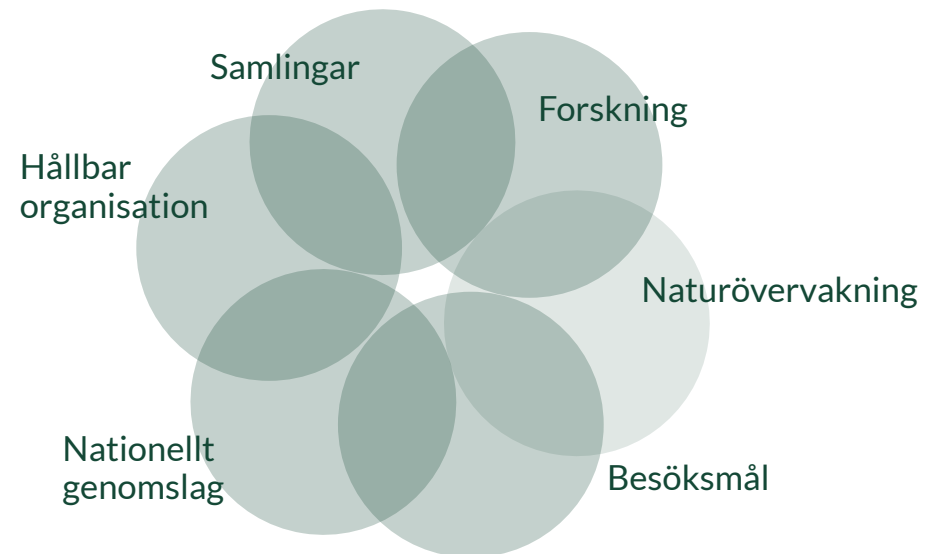
Målområde 6. Hållbar organisation

En flexibel, hållbar och proaktiv verksamhetsutövning med stort förtroendekapital.

Hur det ska gå till

Vi ska uppnå de hoppfulla målbilderna genom att vara trogna Naturhistoriska riksmuseets personlighet:

*Vi utforskar och entusiasmerar,
vi sätter frågor i ett sammanhang och
bidrar med framåtblickande kunskap.*

Målområde 1.

Samlingar

Välbevarade samlingar tillgängliga för alla

Målbild

Våra fysiska och digitala samlingar är en central resurs och används aktivt i museets forskning. Museets medarbetare och externa målgrupper förstår samlingarnas stora betydelse och vi ger en bred bild av våra samlingars värde inom taxonomi, systematik, fylogeni, naturhistoria och vetenskapshistoria. Vi deltar även aktivt i internationella och nationella initiativ gällande fysiska och digitala samlingar.

För allmänheten synliggör vi vårt arbete med samlingarna och klargör deras betydelse för forskningen. Vi tillgängliggör valda delar genom utställningar, publikt arbete och digital kommunikation. Samlingarna används som ett stöd i utbildning på olika nivåer, från förskola till forskarutbildning.

Samlingarna förvaras i ändamålsenliga skåp och lokaler och är till övervägande del tillgängliga digitalt på ett lättåtkomligt sätt som följer globala standarder. Data från enheternas samlingshanteringsystem samlas i ett och samma presentationsverktyg i ett sökbart system på museets publika webbplats.

För att öka samlingarnas aktualitet och relevans, identifieras stratigrafiska, taxonomiska och geografiska luckor och nytt material tillförs. Insamlingsexpeditioner genomförs främst i Sverige, men genom insamling i samband med forskningsprojekt utomlands ökar vi även den geografiska representationen. Vi uppmuntrar gästforskare att söka sig till museet för att studera och förädla samlingarna.

Effektmål

- a) Museet bidrar till kunskapsnivån i samhället och stärker sin roll inom samlingsbaserad forskning genom att med samlingarna som utgångspunkt kommunicera kring deras innehåll samt möjliggöra forskning.
- b) Samlingarna bevaras i gott skick, vilket säkrar deras tillgänglighet för kommande generationer.
- c) Våra samlingar tillgängliggörs för allmänheten, det bredare vetenskapssamhället och nya användargrupper inom exempelvis offentlig sektor och näringsliv, digitalt eller på plats i museet.
- d) Våra samlingar ökar i storlek och relevans, genom nya insamlingsexpeditioner och donationer.

”Genom att digitalisera våra fantastiska samlingar tillgängliggörs de för forskare över hela världen. På så vis kan de användas i studier av allt från systematik och artutbredning till klimatförändringar.”

Jennifer Kearey, biolog, fotograf och vetenskaplig illustratör

”När vi kartlägger jordens växter och djur gör vi det möjligt att hejda förlusten av biologisk mångfald.”

Johannes Bergsten, forskare

Målområde 2. Forskning

Forskning om vår jord och dess biodiversitet i kunskapens framkant

Målbild

Vår forskningskompetens står sig väl i internationell konkurrens och forskarna är efterfrågade i nationella och internationella nätverk, konferenser och kommittéer. Forskningen omfattar bland annat biologisk mångfald, evolution och utdöenden, studier av jorden och solsystemet, och forskningsresultaten fortsätter att vara flitigt publicerade i välansedda tidskrifter. Vi deltar i den internationella digitala utvecklingen och kan samla, bearbeta och hantera stora mängder data.

Museets fysiska och digitala forskningsinfrastrukturer, med högteknologiska faciliteter, laboratorier, samlingar och data, utgör en globalt efterfrågad resurs för forskningssamhället. Forskare från hela världen välkomnas att beforska samlingarna och berika deras värde.

Vår artkunskap och expertis inom jordens och livets utveckling, är efterfrågad i samhället och forskningsresultaten sätts i ett sammanhang som berör aktuella frågor och utmaningar, särskilt inom biologisk mångfald, ekologisk hållbarhet och klimat.

Hela myndigheten uppfattas i hög grad som **det forskande museet**. Intern och extern kommunikation är en integrerad del i allt forskningsarbete och vi lägger stor vikt vid att våra forskningsresultat når omvärlden. Forskare och samlingspersonal deltar i utställningars planering, utformning och uppdatering, och de medverkar i den publika verksamheten för att presentera forskningsresultat och sätta dessa i rätt sammanhang.

Effekt mål

- a) Museets forskning bidrar till en ökad kunskap om bland annat biologisk och geologisk mångfald, geokemi, släktskapsrelationer mellan arter, evolutionsteori och naturhistoria.
- b) Museet bidrar till ett vetenskapligt synsätt på vår jords uppbyggnad och förutsättningar för en livskraftig planet.
- c) Museet synliggörs inom det internationella forskarsamhället som facilitet för världsledande forskning och bistår internationella organ och beslutsfattare inom våra expertområden.
- d) Våra fysiska och digitala forskningsinfrastrukturer upplevs som moderna och utgör en resurs för såväl nationella som internationella forskningsåtaganden.
- e) Genom att museets forskare deltar i museets publika verksamhet höjs kvaliteten och forskningen blir mer synlig, därmed ökar också forskningens avtryck i samhället.

Målområde 3.

Naturövervakning

Hälsosamma livsmiljöer för bevarad biologisk mångfald

Målbild

Naturhistoriska riksmuseet bedriver sedan decennier omfattande övervakning av Sveriges miljö och natur inklusive människans påverkan av dessa. Vi har bland annat byggt upp världens äldsta miljöprovbanks samt har ansvar för rikstäckande pollenprognoser, ringmärkning av fåglar och Statens vilt.

Att upprätthålla, tillgängliggöra och kvalitetssäkra material, som omfattar både fysiskt och genetiskt material, med långa tidsserier är en prioritet. Detta eftersom de avslöjar trender inom miljögifters förekomster, förändringar i populationer och effekter på ekosystem. Tidsserierna synliggör också nya hot mot miljön och utgör en nationell och global resurs för beslutsfattare och forsknings samhällen.

Naturövervakningens resultat sätts i ett större sammanhang som berör aktuella frågor och utmaningar inom biologisk mångfald, utvalda djurpopulationers hälsa, miljö och landskap. Vår expertis är viktig och efterfrågad i samhället. Särskilt pollenprognoserna ges mycket spridning till stor nytta för allmänheten. De döda djur som utgör Statens vilt är skyddade arter med särskilt högt värde och djuren läggs till de vetenskapliga samlingarna för att tillgängliggöras genom lån, besök och digitalt.

Naturövervakningen bedrivs till stor del på uppdrag av andra myndigheter och museet säkerställer, genom lyhörd flexibilitet och goda relationer, att verksamheten har en ändamålsenlig och hållbar struktur, för såväl personal som ekonomi. När uppdragen prioriteras beaktas både museets och uppdragsgivarnas mål för att skapa största möjliga nytta.

Effektmål

- a) Museets naturövervakning bistår beslutsfattande organ inom områden som miljö- och populationsövervakning och bistår med expertutlåtanden.
- b) Museet bidrar till kunskapsuppbyggnad genom att forskarsamhället, beslutsfattare och allmänhet får lättillgänglig och relevant data för informerade beslut, analyser och åtgärdsplaner.
- c) Genom att naturövervakningen är en del av museets publika verksamhet sprids kunskap och engagemang inom dessa viktiga frågor som rör allt från vår egen hälsa till hållbara ekosystem.
- d) Naturövervakningens verksamhet präglas av goda och värdeskapande relationer med externa uppdragsgivare.

"Jag arbetar med akustisk övervakning av tumlare. Tumlaren i Östersjön är akut hotad och den behövs för att Östersjöns ekosystem skall fungera."

Julia Carlström, forskare

"Häftigt att museet har egna forskare som arbetar för framtiden"

Sagt av en besökare i tonårsåldern

Målområde 4.

Besöksmål

*En engagerande helhetsupplevelse
i alla delar*

Målbild

Ett besök i museet är en engagerande och berikande helhetsupplevelse där kunskapsförmedling står i fokus. Vår besöksmiljö och all service runt besöket håller en jämn, hög kvalitet i allt från utställningar till foajé, matsäcksrum, restaurang och andra ytor. Under ett besök hos oss är det personliga bemötandet en viktig del och alla som arbetar i huset bidrar till helhetsupplevelsen.

Det är tydligt för besökaren att vi är ett forskande museum, med starkt engagemang i aktuella frågor inom biologisk mångfald, hållbarhet och klimat. Detta engagemang överförs till våra besökare, såväl barn som vuxna, som därmed blir väl rustade att bidra till en hållbar framtid.

Våra samlingar, den forskning och naturövervakning som vi bedriver utgör grunden till det kunskapsinnehåll vi förmedlar genom utställningar, Cosmonova, programaktiviteter och skolverksamhet. Vi samarbetar med andra museer, organisationer och institutioner för att tillföra kunskap inom fler expertområden och för att utveckla våra metoder kring publik verksamhet. Genom nationella och internationella kontakter breddas våra perspektiv.

Upplevelser och erbjudanden tas fram med stor kännedom om våra strategiska målgrupper och brukarmålgrupper. Verksamheten utvecklas i dialog med målgrupperna och genom ett utforskande förhållningssätt utvecklas våra aktiviteter. Besökarna är med och påverkar och får med sig kunskap, inspiration och lust att göra skillnad.

Effekt mål

- a) Museet når många och har besökare med en bred representation i samhället.
- b) Besökaren går från museet med ny kunskap, ökat engagemang, handlingskraft och en vilja att bidra till en bättre värld.
- c) Besökaren upplever en god besöksmiljö med genomgående hög kvalitet.
- d) Besökaren känner sig välkommen, sedd och betydelsefull.
- e) Besökaren anser att Naturhistoriska riksmuseet är rätt ställe att komma till för att få kunskap om biologisk mångfald, hållbarhet och klimat.

Målområde 5.

Nationellt genomslag

Publik verksamhet för hela Sverige

Målbild

Naturhistoriska riksmuseets kunskap är efterfrågad över hela landet och vi är det digitalt mest välbesökt museet i Sverige. Vi sprider kunskap och berättelser som kopplar till aktuella frågor i samhället, exempelvis biologisk mångfald och årstidsbundna händelser. Verksamheten presenteras med tydlig avsändare och avsikt. Med koppling till lokala förhållanden skapas ytterligare relevans. Genom att peka på sammanhang och jordens begränsade resurser visas hur den globala påverkan får lokala effekter och hur individens agerande har betydelse på en global nivå.

Vårt innehåll skapas för flera kanaler, både fysiska och digitala. Med digital programverksamhet, digital skolverksamhet och sociala medier når vi ut i hela Sverige. Museets personal deltar återkommande som experter i nyhetsmedia både med vår egen forskning och för att kommentera andra experters rön. Kunskap och engagemang sprids även när museets medarbetare deltar på plats ute i landet eller genom tillfälliga utställningar i samarbete med andra organisationer.

Vi har teknisk och pedagogisk kompetens för att möta olika målgruppers behov med digitala erbjudanden. Museets digitala verksamhet ses som en resurs i det livslånga lärandet. Våra målgrupper bjuds in till att vara delaktiga i vårt utvecklingsarbete. Den kunskap vi förmedlar skapar engagemang och incitament till handling för en hållbar framtid.

Effektmål

- a) Vi ses som en kunskapsresurs som är tillgänglig över hela landet och besökaren upplever inte avståndet till museet som ett hinder för att ta del av museets erbjudanden.
- b) Besökare över hela landet har stort förtroende för museets verksamhet.
- c) Fysiska och digitala besökare anser att vi bidrar till faktabaserad kunskap på vetenskaplig grund och motverkar faktaresistens.
- d) Lärare och skolelever använder museet som en resurs.

Jag är stolt och glad att få arbeta tillsammans
med mina kollegor i vårt gemensamma uppdrag
för en livskraftig planet”

Catharina Hammarskiöld, kommunikationschef

Målområde 6.

Hållbar organisation

En flexibel, hållbar och proaktiv verksamhetsutövning med stort förtroendekapital

Målbild

Vår personalstyrka med engagerade medarbetare har rätt kompetens för verksamhetens behov och arbetsmiljön är hälsosam med hållbar arbetsbelastning. Den interna kommunikationen och samverkan främjar en sund organisationskultur och bidrar till att vi når verksamhetens mål. Med tvärfunktionella arbetsgrupper och gemensamma arbetssätt fungerar vi som ett sammanhållet museum och stärker känslan av delaktighet.

Centrala funktioner för verksamhetsstöd och kommunikation är värdeskapande resurser som möjliggör, stödjer och ibland driver viktiga utvecklingssteg i verksamheten. Museets medarbetare arbetar i ändamålsenliga och fräscha lokaler med en teknisk infrastruktur som hålls uppdaterad och svarar mot verksamhetens behov. Interna processer, stödverksamheter och dokument anpassas när verksamhetens förutsättningar och behov ändras, eller då nya lagar och förordningar träder i kraft. De tydliga, lyhörda och sammanhållna processerna samt den lättförståeliga förvaltningsstrukturen ger förutsättningar för en trygg verksamhet där det är lätt att göra rätt.

Vi har en god förmåga att prioritera, förutse behov och agera, samt en väl avvägd balans mellan löpande verksamhet och utvecklingsinsatser. Klimat- och miljöaspekter är avgörande frågor för framtiden och genomsyrar hela vår verksamhet.

Effekt mål

- a) Vår effektivitet och kvalitet i uppdrag och förvaltning gör att vi åtnjuter såväl vår uppdragsgivares som allmänhetens och övriga intressenters stora förtroende.
- b) Vi är en attraktiv arbetsgivare med förmåga att knyta till oss, utveckla, dela och behålla den kompetens vi behöver för att bedriva en verksamhet av högsta klass.
- c) Vi har en ekonomi i långsiktig balans med tillräckliga resurser för att genomföra beslutad basverksamhet, nödvändiga utvecklingsinsatser och strategiska prioriteringar.
- d) Samarbetet inom museet präglas av att vi känner stort förtroende och respekt för varandra och för hur verksamhetens olika delar bedrivs.
- e) Klimat- och miljöaspekter genomsyrar verksamheten och vi redovisar löpande nya åtgärder som inspirerar andra aktörer och skapar intern stolthet.

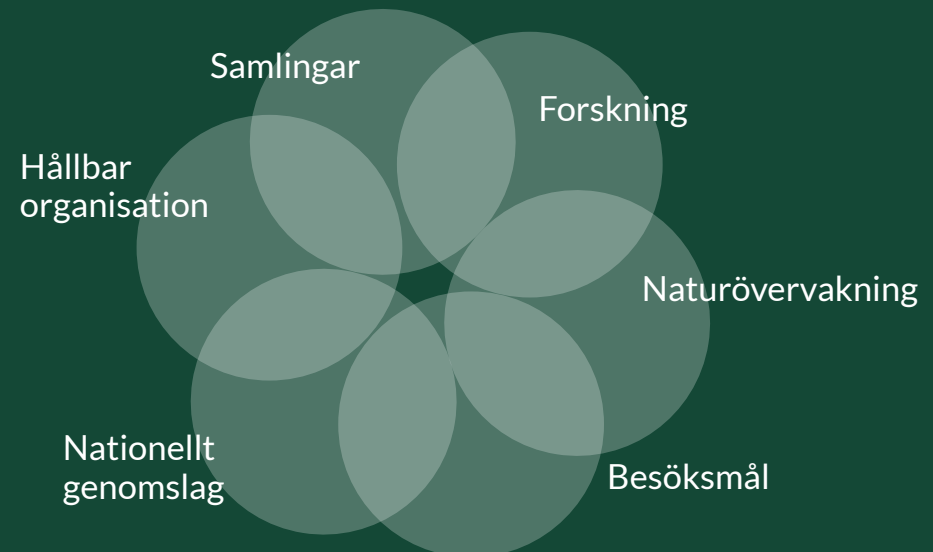
Naturhistoriska riksmuseet på väg mot 2030

Vi är det forskande museet som visar vägen. Det vi värderar högst av allt, våra kärnvärden, är *vetenskaplig grund och trovärdighet, samverkan och engagemang*.

Arbetsplatsens kultur hyllar gemenskap och förtroendefullt samarbete mot gemensamma mål under ett hållbart arbetsliv.

Vår målsättning är att genom samlingsarbete, forskning och publik verksamhet visa vägen till ökad kunskap och handlingskraft, för att vi tillsammans ska kunna bidra till bevarandet av biologisk mångfald och en ljus och hållbar framtid.

Vi har gjort våra strategiska val och fortsätter att arbeta för att nå vår vision om en livskraftig planet.

Sammanfattning

Naturhistoriska riksmuseets strategiska målområden 2023-2030

Målområde 1. Samlingar

Välbevarade samlingar tillgängliga för alla

Samlingarna görs tillgängliga digitalt och vi vårdar föremålen så att de finns kvar i hundratals år. Samlingarna är centrala för forskningen och nytt material insamlas för att hålla hög aktualitet och relevans.

Målområde 2. Forskning

Forskning om vår jord och dess biodiversitet i kunskapens framkant

Vi forskar på en internationell arena i kunskapens framkant och sprider ett vetenskapligt synsätt. Forskningsresultat sätts i ett sammanhang som berör aktuella frågor och utmaningar.

Målområde 3. Naturövervakning

Hälsosamma livsmiljöer för bevarad biologisk mångfald

I långa tidsserier övervakar vi spridning av miljögifter och populationers förändringar i Sverige för att ge ett underlag till förvaltande och beslutande organ. Vi tar också ansvar för pollenövervakning i hela Sverige.

Målområde 4. Besöksmål

En engagerande helhetsupplevelse i alla delar

Museiupplevelsen bildar en helhet med kunskapsförmedling i fokus, service av hög kvalitet och där besökaren känner sig sedd och välkommen. Det är tydligt att vi är ett forskande museum som inspirerar till handlingskraft.

Målområde 5. Nationellt genomslag

Publik verksamhet för hela Sverige

Vi sprider kunskap och engagerande berättelser i hela landet genom att bidra på plats eller genom högkvalitativ digital programverksamhet och skolverksamhet. Museets personal är uppskattade experter i nyhetsmedia och i sociala medier.

Målområde 6. Hållbar organisation

En flexibel, hållbar och proaktiv verksamhetsutövning med stort förtroendekapital

Vi har en ekonomi i balans, vi arbetar effektivt och med hög kvalitet i uppdrag och förvaltning, samt skapar ett hållbart arbetsliv för alla som arbetar på Naturhistoriska riksmuseet. Vår drivkraft för en livskraftig planet återspeglas i att klimat- och miljöaspekter genomsyrar verksamheten.

